

Küreselleşme Sürecinde Yerel Ekonomik Kalkınma: Gaziantep Örneği

Ercan KILINÇ

Gaziantep Üniversitesi
İktisat Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi
kilincercan27@gmail.com

Özet

Küreselleşme süreci ile birlikte rekabet koşulları sürekli değişim göstermekte ve sürdürülebilir bir kalkınma için değişen konjonktüre uyum sağlamak kaçınılmaz bir hal almaktadır. Bu bağlamda yerel kalkınmanın gerçekleşebilmesi öncelikle yerel aktörlerin ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarda inisiyatif olarak sürdürülebilir kalkınma için politika üretmelerine bağlıdır. Gaziantep ekonomisi; yenilikçi, teknolojiye dayalı katma değeri olan nitelikli ürün geliştirme ve üretim kapasitesi ile birlikte ihracata dayalı sanayisi sayesinde son 20 yılda ülkemiz ekonomisinden iki kat fazla büyüme göstermiş, bu durum Gaziantep ekonomisini görece bir şekilde diğer şehirlerden farklı kılmaktadır. Gaziantep, ülkemizin kalkınma sürecinde doğu ve batı arasında ekonomik entegrasyonu sağlamaktadır. Gaziantep'in dış ticaretinde en önemli paydaşları olan Ortadoğu ülkelerinin yaşamış olduğu iç isyanlar ve kaotik gelişmeler şehir ekonomisinin gelecek yıllar açısından tehdit edebilir, dezavantajı konuma sürükleyebilir. Gaziantep'in yakalamış olduğu yerel kalkınma başarısını gelecek yıllarda da sürdürebilmesi için sınır ülkelerde yaşanan iç karışıklıkların etkisini minimize etmek amacıyla yeni ve güvenli pazarlar bulması büyük gereklilik arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Küreselleşme Süreci, Yerel Ekonomik Kalkınma, Gaziantep.

Local Economic Development In The Process Of Globalization: The Case Of Gaziantep

Abstract

With the process of globalization, competition conditions continuously are in change. So it seems to be quite obvious to adapt to the changing economic climate for sustainable development. In this context, in order to local economic development takes place as expected, local actors have to be done on taking the initiative of policy-formulation for sustainable development in terms of cultural and social spheres. Gaziantep economy, innovative and export-oriented industry with qualified value-added product development and production capacity which is based on the technology, has shown growth twice in the last 20 years. This situation relatively makes Gaziantep different from other cities. Gaziantep provides economic integration in the development process of the country between East and West. However, Gaziantep's the most important foreign trade partners in the Middle East that have experienced domestic uprisings and chaotic developments could threat Gaziantep's economy and drag it into disadvantage position. In order to minimize impact of uprisings and crisis in neighboring countries and also keeps the success of local development in the coming years, Gaziantep must work on finding new and reliable markets.

Key Words: Globalization, Globalization Process, Local Economic Development, Gaziantep.

JEL Codes: F60, F63

GİRİŞ

Günümüzde küresel konjonktürde yaşanan yumuşama dünya ekonomisinin yeni pazar imkânlarının, bölgesel işbirlikleri ve bütünleşmelerin sayısının artmasını sağlamakta ve tüketim profilinde değişmelere yol açmaktadır. Bu minvalde günümüz şehirlerinin uluslararası rekabet edebilirliğinin güçlenmesi ve yerel kalkınmanın sağlanabilmesi için önerilen politikalar üzerinde yoğun tartışmalar süregelmektedir. Küreselleşmenin etkileşim alanları; teknoloji alanında oluşan gelişmeler, politik gelişmeler, toplumsal gelişmeler, sosyo-kültürel değişimler ve ekonomik gelişmeler olarak sıralamak mümkündür. Küreselleşme süreci mesafelerin öneminin azaltılması ve dünyanın her alanında bütünleşmesini sağlamayı içerisinde barındıran bir süreçtir. Özellikle Ortadoğu coğrafyasında küreselleşme sürecinin yıkıcı etkileri günümüzde çok açık bir şekilde ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bu yıkıcı süreç ülkelerin ekonomik kalkınması üzerinde domino etkisi oluşturup çok olumsuz sonuçlar doğurmuştur.

Yerel ekonomik kalkınma yaklaşımı; yerel ekonomik kaynakları ve rekabet ortamını oluşturarak bazı seçilmiş bölgelerde kamu ve özel sektör paydaşları ile birlikte ortaklık ve işbirliği projelerini desteklemek, ortak bir kalkınma stratejisinin oluşturmak ve uygulamasını sağlamak, dizayn edilmiş bir iş ortamının oluşturulması ve ekonomik aktivitelere, faaliyetlere destek olmak gibi amaçları toplum yararına güden katılımcı, şeffaf ve adil bir kalkınma sürecini ifade etmektedir. Küreselleşme sürecinde yerel ekonomik kalkınmada elde edilecek olan başarılar gelir ve büyüme üzerinde eşit olmayan gelişme ile mücadele hususunda çok önemli bir görevi yerine getirecektir. Bu noktada yerel aktörlerin küresel düşünerek yerelde kalkınma için hamleler geliştirmeleri ekonomi politikalarını dizayn etmeleri gerekmektedir.

Günümüzde küreselleşme süreci ile birlikte rekabet koşulları sürekli olarak değişim göstermekte ve sürdürülebilir bir kalkınma için değişen konjonktüre uyum sağlamak kaçınılmaz bir hal almaktadır. Bu bağlamda yerel kalkınmanın gerçekleştirilmesi öncelikle yerel aktörlerin ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarda inisiyatif alarak sürdürülebilir kalkınma için politika geliştirmeleri gerekmektedir. Bu durum yerel ekonomilerin kalkınması açısından yerel aktörlerin önemini gözler önüne sermektedir. Gaziantep doğusunda Şanlıurfa, kuzeyinde Adıyaman ve Kahramanmaraş, batısında Osmaniye, güneyde ise Hatay, Suriye Sınırı ve Kilis ile komşu stratejik öneme sahip bir konumdadır. Küreselleşme sürecinin bir sonucu olarak ekonomik, toplumsal ve teknolojik yeniliklerin ortaya çıkma sıklığı artış göstermiştir. Bu durum Gaziantep ilinin üretim ve hizmet sektörlerinin küreselleşme sürecinin etkisiyle yenilikçi bir yapıya ihtiyaç duyduğunu açıkça göstermektedir. Küreselleşme sürecinde ortaya çıkan eğilimlerin yerel ekonomilerin geleceğinin şekillenmesinde önemli payı olduğu kabul görmektedir. Bu doğrultuda küreselleşme sürecinde yerelde kalkınmanın sağlanabilmesi için yerel dinamiklerin rolü ve etkileri nelerdir? Sorusu üzerinde kritik gerçekleştirilip, Gaziantep'in ekonomik kalkınma gelişimi, potansiyeli, stratejisi ve politika argümanları araştırılmıştır.

Gaziantep ekonomisi; yenilik çalışmaları, teknolojiye dayalı katma değeri olan, nitelikli ürün geliştirme ve üretme kapasitesi ile birlikte ihracata dayalı sanayisi sayesinde son 20 yılda ülkemiz ekonomisinden sürekli iki kat daha fazla büyüme göstermiş ve bu durum Gaziantep ekonomisini görece bir şekilde diğer şehirlerden farklı kılmış, araştırmaya daha değerli konuma yükseltmiştir. Gaziantep başta olmak üzere tüm bölgemizde ekonomik kalkınma önemli bir husus olarak dikkati cezp etmektedir. Küreselleşmenin getirmiş olduğu yeni teknolojilerin de etkisiyle ekonomik aktörler sürekli kendilerini geliştirmek ve bilişim çağına ayak uydurmak zorundadır.

Gaziantep, ülkemizin kalkınma ve büyüme sürecinde doğu ve batı arasında ekonomik entegrasyonu sağlamaktadır. Gaziantep'in dış ticaretinde en önemli paydaşları olan Ortadoğu ülkelerinin yaşamış olduğu iç isyanlar, şiddet ve kaotik gelişmeler Gaziantep şehir ekonomisinin gelecek yıllar açısından tehdit edebilir ve dezavantajı bir konuma sürükleyebilir. Gaziantep'in yakalamış olduğu yerel kalkınma başarısını gelecek yıllarda da sürdürebilmesi için sınır ülkelerde yaşanan iç karışıklıkların etkisini minimize etmek amacıyla yeni ve güvenli pazarlar bulması büyük gereklilik arz etmektedir.

Küreselleşme sürecinde yerel ekonomik kalkınma politikası Gaziantep örneği ile lokalize edilerek etraflıca açıklanmaya çalışılmıştır. Genel olarak; küreselleşme sürecinde yerel ekonomik kalkınma politikasında meydana gelen değişim-dönüşümler incelenmiş, uluslararası alanda gerçekleştirilen iyi uygulama örnekleri açıklanarak, bu doğrultuda ülkemizin önemli gelişim ve kalkınma gösteren şehirlerinden olan Gaziantep özelinde örnekleme yapılarak detaylı bir şekilde etkileri incelenmiştir. Bu çalışmada küreselleşmenin yerel ekonomik kalkınma ve Gaziantep ekonomisine etkileri çok boyutlu ve nesnel olarak ele alınmıştır ve küreselleşme sürecinde Gaziantep'in mevcut potansiyeli, riskleri, tehditleri ve fırsatları ortaya konulmuştur.

1. Küreselleşme Süreci ve Etkileri

Küreselleşme kavramı, akademik ve ekonomik çevreler başta olmak üzere birçok kesim tarafından en çok tartışılan kavramlar arasında yer almaktadır. Özellikle akademik çevreler tarafından küreselleşmenin sebep-sonuç ilişkisi içerisinde pozitif ve negatif yönleri temel alınarak açıklanmaya, irdelenmeye çalışıldığı göze çarpmaktadır. Ekonomi çevreleri ise küreselleşme sürecinin daha çok etkileri ve sonuçları üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu doğrultuda küreselleşmenin tanımlanması ve küreselleşme sürecine ilişkin birçok tanım ve açıklamalar yapılmıştır. Literatürü incelediğimizde

farklı bakış açılarıyla ulusal ve uluslararası çevrelerce yapılmış farklı küreselleşme tanımlarını şu şekilde sıralayabiliriz.

- Devlet Planlama Teşkilatının tanımı; Küreselleşme süreci küresel bütünleşme, ülkeler arasındaki iktisadi, siyasi, sosyal ilişkilerin yaygınlaşması ve gelişmesi ideolojik ayrımlara dayalı kutuplaşmaların çözülmesi, farklı toplumsal kültürlerin, inanç ve beklentilerin daha doğru tanınması, ülkeler arasındaki ilişkilerin artması gibi farklı gözükken ancak, birbirleriyle ilişkili olguları içerir (DPT, 1995: 23).
- Birleşmiş Milletler (BM), Milenyum Hedefleri Raporunda küreselleşmeyi (Birleşmiş Milletler Milenyum Hedefleri, 2000): “Çok uluslu Şirketler gibi aktörlerin güçlenmesi, iletişim ve bilişimdeki hızlı değişim ve Uluslararası Ekonomi ve Kalkınma Ajansı (OECD) ülkelerindeki serbestleşme girişimleri olarak tanımlamaktadır” (Özmalda, 2009: 3).
- Küreselleşme sözcüğü, gündeme geliş biçimi, yoğun ve yaygın kullanımı, içerdiği farklı anlamlar, bir taraftan tekdüzeliği diretirken diğer taraftan çelişkileri körükleyen yapısı ile uygulamadan kurama göndermeler yapmakta kullanılan, adeta sihirli bir kavramın ifadesidir (Varlık, 2009: 14).
- Küreselleşme sözcüğü, bir şeyin küresel olma durumu kazanmasına, küresel hale gelmesine ilişkin olarak kullanılmaktadır. Söz konusu şeyin küresel duruma gelmesi, bir süreç bağlamında ortaya çıkmaktadır. Süreçteki akış ve ilişkiler bir dinamizmi ifade etmektedir (Yalçınkaya, 2010: 15).

Bu açıklamalar ve tanımlar çerçevesinde küreselleşmeyi; uluslararası sınırların olmadığı ekonomik, kültürel ve toplumsal açıdan dünya entegrasyonunun sağlanması ve her alanda serbestleşmenin getirdiği küresel etkileşim ve değişim olarak niteleyebiliriz. Ulusal ve yabancı literatür incelendiğinde küreselleşme kavramının farklı tanımlarına şahit olmaktadır. Küreselleşmenin tartışmalı bir kavram olmasının nedenlerinin başında sürecin temeli konusunda ve kökeni ile ilgili olarak araştırmacılar arasında bir görüş birliğinin olmaması yer almaktadır.

Küreselleşme, farklı bakış açıları ile ele alınan çok kapsamlı bir olgu olduğu ve temelinde ise tarihsel bağları güçlü olan bir süreç olarak literatürde yerini almıştır. Küreselleşme üzerinde henüz kesin bir tanım birliğine varılamayan, tam olarak zaman ve mekân sınırları çizilememiş, farklı tanımlara sahip birikimli olarak ilerleyen ve küresel etki alanına sahip bir olgu olarak dünya devletlerini uzun bir süredir etkilemekte ve dönüştürmeye devam etmektedir. Küreselleşme kavramının tanımında görüş birliğine ulaşamamış ekonomistler, sosyologlar, siyaset bilimciler ve diğer sosyal bilimcilerin belirli bir ortak paydada buluşamadığı görülmektedir. Küreselleşmenin ekonomik, siyasi, kültürel, sosyolojik ve teknolojik değerleri içerisinde barındıran ve bu bilimsel disiplinler ile organik bağı olduğu açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Bu farklı tanımlamalar ve etkileşim alanlarına sahip küreselleşmenin taraftarları ve karşıtlarının iki farklı pencereden konuya yaklaştığını da göstermektedir. Bunlar küreselleşmeye olumlu yaklaşanlar ve küreselleşme karşıtları olarak değerlendirilebiliriz. Günümüzde küreselleşmenin sürekli ve hızlı bir şekilde değişim gösteren bilgi toplumu açısından iletişim olanaklarını artırması, çeşitlendirmesi ve uluslararası sınırları ortadan kaldırması dünyayı küresel bir köy haline getirmiş bulunmaktadır. Asrın dönüşümüyle birlikte hemen her alanda bir değişim dönüşüm yaşanmaktadır (Özsağır., 2007: 3). Bu bağlamda küreselleşme; tarihsel süreç içerisinde birikimli ilerleyerek ülkelerin sosyolojik, ekonomik ve kültürel açıdan dünya entegrasyonu sağladığını ve dönüşümü beraberinde getirdiğini söyleyebiliriz.

1.1. Küreselleşme Sürecinin Etkileri

Küreselleşme ekonomik, sosyo-kültürel, toplumsal ve bilgi toplumu üzerinde etkili olan ve değişimlere neden olan çok boyutlu bir süreçtir. Küreselleşme sürecinin etkilerinin yaygınlaşmasıyla beraber şehirlerin fiziksel, ekonomik ve sosyo-kültürel yapısında bir değişim-dönüşüm sürecine uğramıştır (Ertürk ve Tosun, 2009: 37). Küreselleşme sürecinin oluşan bu etkilerini daha iyi kavramak ve anlamlandırmak için bu değişim-dönüşüm ve etkilerini kısım kısım incelemekte fayda vardır.

1.1.1. Küreselleşmenin Ekonomik Etkileri

Küreselleşme sürecinde yaşanan gelişmelerin en açık şekliyle ekonomik faaliyetlerde kendini göstermekte olduğu ve ekonomi başlığı altında farklı disiplinleri etkisi altına aldığı görülmektedir. Küreselleşmenin ekonomik seyrini ortaya çıkaran, kapitalist sistemin gelişmesiyle ortaya çıkan sermaye hareketleridir. Güçlü sermaye bulunduğu yerden bağımsız olarak, sınırları kaldırabilme ve farklı

ülkelerde de yayılmaktadır (Sarioğlu, 2005: 15). Küreselleşme beraberinde dünya ekonomik sistemini hızlı bir ticari serbestleşme sürecine sokmuştur. Ticari serbestleşmenin bu denli artan önemi ile birlikte, dünya genelinde birçok ülke ticaret politikasını yeniden revize etmiştir. Bu revize ile birlikte genel çerçevede ülkeler, piyasalara daha az müdahale eden ve daha fazla serbestlik tanıyan ekonomi politikalarına yönelmiş bulunmaktadır. Genel olarak değerlendirdiğimizde küreselleşmenin ekonomik etkileri “Ticari ve Finansal Serbestleşme” ekseninde küreselleşme olgusunun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır (Özel, 2012: 39). Küreselleşme süreci ile beraber karşımıza çıkan etkiler uluslararası sermayenin, mal ve hizmetlerin hızlı bir şekilde yer değiştirmesidir. Sermayenin akışkan olması ve önündeki bariyerleri ve bilhassa ülke sınırları giderek önem kaybetmeye başlamış bulunmaktadır. Kısacası, küreselleşme ile ülkelerin ekonomik sistemleri karşılıklı bağımlılık ilişkisi içinde olmuş, bu durum ulus-devletlerin etkinliğinin azaltmış, sınırlandırmıştır (Ökmen ve diğ., 2003: 18). Bu minvalde ekonominin küreselleşmesi; ülkelerin ekonomik sistemlerini birbirinden ayıran gümrük duvarları, tarifeler ve sermaye sınırlamaları gibi engellerin giderek azaltılması ile malların, hizmetlerin, işgücünün ve sermayenin uluslararasıda daha hızlı ve kolay erişilebilir hale gelerek dünyanın ekonomik olarak bütünleşmesi olarak ifade edilebilir.

Genel olarak küreselleşme sürecini belirleyen ve etkileyen temel aktörler ve küreselleşmenin ekonomik boyutuna söz sahibi olan el kuruluşları şu şekilde sıralayabiliriz;

- Uluslararası Para Fonu(İMF) (International Money Foundation, IMF),
- Avrupa Birliği(AB) (Europea Union, EU),
- Dünya Bankası(DB) (World Bank, WB)
- Dünya Ticaret Örgütü(DTÖ) (World Trade Organizaiton, WTO)

Küresel ekonomik süreci belirleyen ve dünya ekonomilerinin entegre edilmesine önemli katkı ve görevi üstlenmiş olan bu kurumlar küresel ölçekte faaliyette bulunmaktadır.

Günümüzde küreselleşme sürecinin etkileşim yaşadığı alanlarda genel olarak iki taraf söz konusudur. Bu taraflardan ilki; mali sermaye ve küreselleşmenin temsilcileri ve savunucuları olan, aynı zamanda da küreselleşme sürecinin etkin aktörleri konumunda bulunan, gelişmiş ülkeler ile çokuluslu/uluslararası/ulus ötesi dev sermaye sahibi şirketler ile bunların kontrol ve güdümündeki küresel örgütler (DB, IMF, DTÖ, vb.). İkincisi ise birinci tarafın politikalarını yürüttüğü ve etki alanına aldığı, küreselleşme dinamiklerini dayattığı üçüncü dünya ülkeleri ya da dünyanın güney yarım küre ülkeleri olarak da adlandırılan az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeler ile bu ülkelerin halklarıdır.

Küreselleşme bir yönüyle bu ülkelerin yönetimlerinin birinci tarafta yer alanlardan borç almaya zorlanmaları ve dayattıkları politikaları uygulamak zorunda bırakılmaları şeklinde işlemektedir. Bu işleyişi sağlayan ve lokomotif görevi gören ana yapılar ise Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu (IMF) olmaktadır. Çünkü küreselleşmeye maruz olan ülkeler, bu iki kuruluşa sürekli borçlanmak durumunda bırakılmaktadırlar (Olgun, 2006: 149).

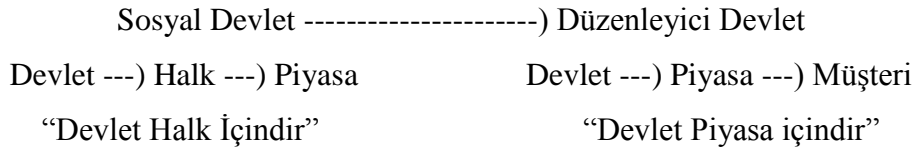
1.1.2. Küreselleşmenin Sosyo-kültürel Etkileri

Küreselleşme yalnızca ekonomik alanda değil, sosyal ve kültürel alanlarda da etkisini bariz bir şekilde göstermektedir. Dünya genelinde sadece sermaye değil, sosyal olaylar, kültürel faaliyetler de gelişen yeni teknolojiler ile birlikte hızlı bir şekilde yayılma alanı bulmakta ve kısa süre de dünyanın tamamında kendini göstermekte ve etkisini hissettirmektedir. Bunun akabinde kültürel anlamda yaşanan gelişmeler ve değişim beraberinde birçok yenilik getirmekte ve ulusal değerlerin ve dilin önemi azaltmaktadır. Küreselleşme sosyo-kültürel olarak da önemli bir dönüşümü içinde barındırmaktadır. Bu bağlamda dünyanın üca bir köşesinde meydana gelen sosyal bir olay, değişiklik, reform veya devrim kısa sürede tüm dünyada geniş bir yankı bulmaktadır. Yine küreselleşme sürecinin önemli bir kazanımı da dünyanın çeşitli yörelerine ait kültürel motiflerin, değerlerin ve faaliyetlerin küresel anlamda gelişen teknoloji ile birlikte dünya kültür mirasına yani dünyaya entegre olmasıdır. Küresel kültürel dönüşüm beraberinde küreselleşmenin ulaştığı evrensel boyutların anlaşılmasında önemli bir nokta olarak göze çarpmaktadır. “Global bir kültürün varlığını savunanlar yerel olanın küreselleşmesiyle ve özgün yerel kültürel ürünlerin kozmopolitleşmesiyle artık bir küresel kültürün oluştuğunu ortaya atmaktadırlar” (Keyman, 1999: 41). Küresel ekonomik sistemlere ve uluslararası değerlere uyum sağlayamayan ülkeler

küreselleşme olgusu tarafından kültürel kodlarının bir bölümünü değiştirmeye neden olmaktadır. Halbuki sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi, eğitim durumu, inanç sistemi gibi etmenlere bağlı olarak bu toplumların bazı kesimleri, dünya ile kültürel bütünleşmenin gerektirdiği değişim ve dönüşümü kabul ederek, kolaylıkla uyum sağlarken, bu tür bir değişimi karşı olan taraflar da bulunmaktadır (Özkan, 2006: 6). Küreselleşmenin sosyal ve kültürel etkileri tek tip uygulamalara neden olmakla birlikte küresel ortak değerler etrafında toplamaktadır. Bu durumda yerel ve ulusal kültürlerin sınırları yitirilmekte, uluslararası tek bir kültür oluşturmasına neden olmaktadır. Kısacası küreselleşmenin sosyo-kültürel etkileri özgün kültür yerine evrensel geçerliliği bulunan ve herkes tarafından benimsenen bir kültür oluşmasına ve dünyanın herhangi bir coğrafyasında meydana gelen bir sosyal olayın teknolojik gelişme sayesinde küresel etki alanına taşınması olarak söyleyebiliriz.

1.1.3. Küreselleşmenin Yönetimsel-Toplumsal Etkileri

Küreselleşme, devletlerin en önemli dayanak noktalarından biri olan ulus egemenliği kavramının geleneksel olarak içeriğini değiştiren bir etkiye sahiptir. Bu etki bazen devletlerin, bunu kendi kabulleri doğrultusunda bazen uluslararası kuruluşlara üye olarak, bazen ise küreselleşmenin de etkisiyle kendi istekleri olmadan şekillenmektedir. Toplumların ulusal egemenlik anlayışına dayanan ulus devlet modelinin kapsamı, küreselleşme sürecinin etkileri ile değişim ve dönüşüme uğramaktadır. Egemenlik anlayışı, küresel aktörlerin güdümünde, insanlar üzerinden kullanmaya girmektedir ve bu durum ulus devletlerin vatandaş odaklı konuma uygun yaşam alanı oluşturmaya yol açmaktadır. Bu süreç devletleri etkileyerek bilinçli ya da bilinçsiz değişime sürüklemektedir. Yeni oluşan dönemde devlet iktidarı, içeriden gelen “özgürlük” talepleri ile dışarıdan gelen küresel baskılar arasında kalarak sınırlanmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerin, uluslararası kuruluşların da etkisiyle kendi iç politikalarını tayin etmesi olarak adlandırılan “yönetişim” kavramı, küreselleşmenin yönetimsel anlamda kayda değer kazanımları arasında yer almaktadır. Küreselleşme olgusunun toplumsal neticelerini açıklamak ve yorumlamak için en çok başvurulan kavramlar şunlardır; düzensizlik, belirsizlik, güvensizlik, eşitsizlik, risk ve toplumsal çözülme olarak söyleyebiliriz. Bu tür kavramlar sadece içinde olunan zamanı değil, tüm modern zamanlar için var olmuş bulunmaktadır. Endüstri ve sanayi uygarlığı büyük çapta bu kavramlar üzerinde inşa edilmiş ve gelişmiştir (Özerkmen, 2004: 36). Küreselleşme süreci demokratik talepleri, insan hakları taleplerinin savunulmasında ve ön plana çıkarılmasında önemli fırsat oluşturmaktadır. Bu demokratik talepler bir yanda yerelde dile getirilirken, diğer yandan ise küresel güçler tarafından da destek bulmaktadır. Bu gelişmeler uluslararası kuruluşları insan hakları ve hukuk devleti ilkelerine dayalı kararlar alması ve bunları uygulaması konusunda yaptırım gücü oluşturmaktadır. Bu minvalde siyasal küreselleşme, küresel toplumun ortaya çıkmasıyla dünyanın küçülmesi olarak nitelendirilmektedir (Sarıoğlu, 2005: 18).

Şekil 1: Küreselleşme İle Birlikte Devlet Anlayışındaki Dönüşüm

Kaynak: Şimşek: 2011, 32.

Yukarıda yer alan Şekil 1’de sosyal devlet anlayışından, düzenleyici devlet anlayışına geçiş süreci ile beraber tüccar devlet yaklaşımı ile ilgili olarak, toplumu oluşturan bireylerin “vatandaş olarak değil, müşteri” olarak görülmeye başladığını dile getirmektedir. Küreselleşmenin yayılması ve hızla gelişme ivmesi kazanması ile birlikte tüm dünya genelinde sosyal refah uygulamalarının gelişimi yavaşlamış, modern refah devletlerinin altın çağı noktasında sona gelmiştir (Erdal, 2012: 129). Bu doğrultuda, küreselleşmenin ön planda olduğu günümüz toplumlarında ulus-devlet ve egemenlik anlayışında da önemli değişim ve dönüşümler yaşanmaktadır (Şener, 2014: 57). Kısacası küreselleşme ile birlikte tüm dünyayı etkileyen dönüşüm süreci beraberinde siyasal ve yönetimsel farklılıklar başta olmak üzere birçok alanda bütünleşme sağlanması noktasında önemli mesafe kat etmiş bulunmaktadır.

1.1.4. Küreselleşmenin Bilgi Toplumuna Etkileri

Küreselleşme olgusunun etkilerine ilişkin bir diğer ortak payda teknolojidir. Bu kapsamda yapılan tanımlamalar incelendiğinde, teknolojinin daha uzağa, daha hızlı, daha ucuz, daha etkin, daha derin ve daha yaygın olarak ulaşabilme imkânı vermesi nedeniyle, küresel etkiler oluşturmaya olanak ve yeteneğinin vurgulandığı görülmektedir (Varlık, 2009: 40). Teknolojinin küreselleşmesi insanların, mal, sermaye, bilgi ve diğer pek çok toplumsal ögenin küresel çapta akışını kolaylaştıran ve hızlandıran bilimsel-teknolojik gelişmeler, küreselleşmeye yön veren nitelikte bir boyutu oluşturmaktadır. Küreselleşme sürecinde “özellikle iletişim teknolojisinde ortaya çıkan olağanüstü değişim, dalga dalga diğer teknolojik araçları da etkilemiştir. Sanayi Devriminin ortaya çıkardığı araçların dünya üzerindeki yaygınlaşma seyri ile son yıllarda yaşanan iletişim devriminin yaygınlaşma seyri arasında çok çarpıcı bir fark vardır. Mesela buharlı makinelerin ya da elektrifikasyonun diğer toplumlara yayılması yaklaşık bir asrı alan bir süreç içinde olmuşken, bilgisayar teknolojisinde Japonya ya da Amerika’da ortaya çıkan bir yenilenmenin diğer bölgelere yayılımı aylarla hesap edilir hale gelmiştir (Davutoğlu, 2004: 210). Bilimsel-teknolojik gelişmelerin küreselleşmenin açıklanmasında altyapısal bir anlamı olmakla birlikte, bilim-teknolojiyi, küreselleşmeyi açıklamada tek etken olarak almak eksik ve temelsiz değerlendirmelere yol açabilmektedir. Bu bakımdan, bilim-teknolojinin kapitalizmin yapılışındaki rolü; kapitalist birikimlerin bilim teknolojinin finansmanına etkisi; modernizmin ilerlemecilik (progressivism) içerikli yapısı; liberalizmin bilgi, rekabet, merak gibi bağlamlarda bilim-teknolojiyi özendirme gibi pek çok yönü, karşılıklılık temelli boyutta dikkate almak gerekmektedir (Yalçınkaya, 2010: 78). NBC News’in eski başkanı Lawrence Grossman, teknoloji bu demokratikleşme sürecini çok güzel özetliyor: “Matbaa hepimizi okuyucu yaptı. Televizyon hepimizi izleyici yaptı. Fotokopi teknolojisi hepimizi yayıncı yaptı. Dijitalleşme ise hepimizi radyocu-televizyoncu yaptı.” Grossman küreselleşmenin çağımız teknolojisi ile birlikte geldiği noktayı çok güzel bir şekilde özetlemiştir. Ekonomik alanda teknolojik küreselleşme beraberinde makineleşmeyi getirmiş. Bu daha fazla, daha hızlı üretim, daha fazla kazanç, daha az maliyet anlamına gelirken, bir yandan da işsizlik anlamına geliyor. Gelişmiş ülkelerin ürünlerini dünyanın dört bir yanında üretip pazarlaması, teknolojilerini o ülkelere götürmesi teknolojik küreselleşmenin bir sonucudur. İletişim ağının internet ve uydu teknolojileriyle gelişmesi insanlar arası karşılıklı etkileşimi arttırmıştır. Genel perspektifte baktığımızda küreselleşme olgusu, toplumların ekonomi politikalarında ve yapısında, siyasal kurumların politikalarında, yapısında ve argümanlarında köklü değişimler meydana getirmiş bulunmaktadır (Ener ve Demircan, 2006: 198). Genel olarak değerlendirmek gerekirse küreselleşme süreci; bilgiyi, ekonomiyi, sosyo-kültürel yapıyı, siyaseti ve yönetim anlayışı başta olmak üzere farklı alanlarda çok fazla alanda değişim ve dönüşüm oluşturmuş süreçler bütünü olarak nitelendirebiliriz.

2. Yerel Ekonomik Kalkınma ve Gelişim Süreci

Kalkınma kavramı, toplumsal değişime etki eden faktörlerin etkili olmasının derecesine göre içerik kazandığı için kavramı inceleyen iktisatçılar tarafından farklı anlamları ortaya çıkmaktadır. Karl Marks, ekonomik kalkınmayı tarihsel şartlar içerisindeki değişimler ile açıklamakta iken, Milner’e göre ekonomik kalkınma, içinde olunan hükümet faaliyetleri ile ifade etmektedir. Adam Smith ise ekonomik kalkınma kavramının nasıl kullanıldığını veya kullanılıp kullanılmadığını araştırmaktadır. Bu araştırmalara bağlı olarak Smith’e göre kalkınma; maddi ilerleme yani sermaye birikimi, para artırma eğilimidir. Marshall ise kalkınma kavramını, her türlü düşüncenin ve sosyal kuramların gelişmesinde olduğu gibi zamanla ortaya çıkan bir olgu şeklinde tanımlamıştır (Küçük, 2010: 7). Kalkınma, toplumdaki tüm bireylerin temel haklardan, istihdam, eğitim hizmetlerine ve bilgi kaynaklarına erişim kolaylığı sağlaması, ekonomi piyasasının adil bir şekilde çalıştığı, katılımcı, demokratik, şeffaf ve kültürel dönüşümlere açık, saydam/hesap verebilir yönetim yapısına sahip, toplumsal ifadesiyle tüm dezavantajlı kesimlerin ortadan kalktığı, doğal kaynakları koruyan ve geliştiren, bireylerin geleceğe dair güven ile baktığı toplumlar oluşturma olarak nitelendirilebilir (Işık ve Kılınç, 2011: 12). Kalkınma sorunu, gelişmekte olan ve gelişmemiş ülkelerin çözüm üretmesi gereken temel sorunların başında gelmektedir. Bu durumu çözmeye çalışan ülkelerde genelde bazı bölgelerde çeşitli nedenlerden dolayı hızlı bir şekilde gelişim sağlarken, bazı bölgeler ise aynı hızda gelişim olmamaktadır. Bunun sonucunda ise ülkelerde “bölgesel/yerel kalkınma” sorunu baş göstermektedir (Tutar ve diğ., 2012: 369). Kalkınmanın genel amacı bireylerin kümülatif olarak refahını arttırmak, hayat standartlarını

yükseltmek, temel hak ve özgürlüklerini korumak, adalet ortamını tesis etmek, huzurlu bir yaşam sahası tesis etmek ve sürdürülebilir kılmaktır (Kalkınma Bakanlığı, 2013: 2).

2.1. Yerel Ekonomik Kalkınma

Yerel ekonomik kalkınmayı tanımlamaya yönelik birçok çaba bulunmaktadır. Yerel ekonomik kalkınma yaklaşımının oluşmasında, gelişmesinde çok farklı etmenlerin rol oynadığını söyleyebiliriz. Yerel ekonomik kalkınma içeriği ve kapsamı bakımından ortak bir tanımlamanın yapılmasına imkân vermemekle birlikte genel kabul edilmiş bir tanımlama da söylemek mümkün olmamaktadır. Bu sebeple, yerel ekonomik kalkınma olgusunu, çeşitli farklı şekillerde tanımlamak mümkün olmaktadır (Çetin, 2007: 156). Bu tanımlamaların anlamı zaman içinde gelişerek değişim göstermeye başlamıştır. Yerel Kalkınma özellikle son yıllarda çok sık kullanılan bir kavramdır. Ulusal kalkınmanın alt basamağını bölgesel kalkınma oluştururken, bölgesel kalkınmanın alt basamağını da yerel kalkınma oluşturmaktadır. Yerel kalkınma anlayışının daha iyi uygulanabilmesi için BM tarafından gündeme getirilen “Yerel Gündem 21” politikası ile yerel kalkınmanın önemli vazgeçilmezleri olan katılım ve yetkinin yerel mercilere devrinin gerekliliği üzerinde durulmaktadır (Başkurt ve diğ., 2014: 104).

Yerel Kalkınma Yaklaşımı; yerel dinamiklerin harekete geçirilerek, yerel toplulukların fiziki, ekonomik, sosyal-kültürel ve siyasal alanlarda sürdürülebilir kalkınma prensiplerine uygun olarak gelişimini sağlamayı amaçlayan bir kavram olarak öne çıkmaktadır (Darıcı, 2007: 215).

Yerel kalkınma yaklaşımı, yerel ve bölgesel olarak özgün ekonomik ve sosyal geleceğini geliştirme imkanı sunan, aşağıdan-yukarıya hiyerarşik karar verme sürecinin olduğu yerel kalkınma politikalarının ön plana gelmesinde etkili olmaktadır. Uluslararası kurum ve kuruluşların bazıları, yerel düzeyde ekonomik kalkınma sürecini desteklemekte geniş programlar uygulamaktadır. Yerel kalkınma stratejileri ve politikaları, hemen hemen gelişmiş ekonomilerin tamamının dikkati çekmekte, gelişmekte olan ekonomilere adapte edilmektedir (Çetin, 2006: 127).

Yerel ekonomik kalkınma sosyal-kültürel ve ekonomik dinamiklere sahip farklı disiplinlerle iç içe bir özelliğe sahiptir. Küresel düşünce ve uygulama stratejilerin yerel motiflerle birleştirilerek kalkınmanın sağlanması ve bölgeler arası gelişmişlik farklarını ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır.

2.2. Yerel Ekonomik Kalkınmanın Gelişim Süreci

Yerel Ekonomik Kalkınma (YEK) kavramının ortaya çıkışı 1970'li yıllara kadar uzanmasına rağmen, 1990'lı yılların sonlarına doğru girişimcilik, iş geliştirme, alt yapının ve yerel ortaklıkların geliştirilmesi için yerel ekonomiyi kapsayacak bir strateji politika yaklaşımı ortaya çıkmamıştır. 1990'lı yıllardan sonra bu stratejilerin çeşitlenmesinde ve gelişmesinde gelir dağılımında oluşan dengesizlikler ile bölgeler arasında hızlı bir şekilde artan adil olmayan çok fazla faktör etken olmuştur. Bununla birlikte küreselleşme süreci ile ekonomilerin bütünleşik bir yapı sergilemesi yerel ekonomik kalkınma yaklaşımlarında değişik bakış açıları gündeme getirmiştir.

Yerel ekonomik kalkınma yerel halkın girişimlerinin devletin de özendirilmesi teşvikiyle bir araya gelerek tüm toplum için kaliteli hayat standartları ve ekonomik fayda sağlama amacına sürdürülebilir ekonomik kalkınma stratejileri ile ulaşılmıştır. YEK tanımında yer alan “yerel” ifadesinin hangi kriterler dâhilinde hangi alanlar için kabul edileceği Dünya Bankası'nın yaptığı tanımlamada şu şekilde ifade edilmiştir. “Yerel olarak değerlendirilecek alanlar; metropol olmayan kentsel alanlar, kırsal niteliği ağır basan kentsel alanlar, kasabalar ve köylerdir”. Gelişmekte olan ülkelerde nüfusun büyük bir çoğunluğu kırsal alanlarda yaşamaktadır. Bu nedenle “yerel” tanımının bu alanların demografik özelliklerinden dolayı öncelikli olarak kırsal alanlar için kullanılması önem taşımaktadır. 1960 yılından bu yana YEK süreci üç önemli aşama kaydetmiştir. Bu üç aşamanın her bir evresinde kalkınma politikasında başarılı ya da başarısız programlardan yola çıkılarak her evrede farklı yaklaşımlar sergilemişlerdir (Aytekin, 2013: 17). Yerel ekonomik kalkınmanın gelişim süreci aşağıdaki tabloda özetlenmiş hali ile yer almaktadır.

Aşağıda gösterilen Tablo1.deki YEK'in gelişim sürecinde bulunan çeşitli araçlar mevcuttur. Bu araçların değerlendirilmesinde yerel otoritelerin, özel sektörün, sivil toplum kuruluşlarının (STK) ve yerel paydaşların işbirliği içerisinde olması ekonomik kalkınma sürecini gerçekleştirmeleri için önem taşımaktadır. YEK uygulamalarında diğer önemli bir husus ise sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın sağlanması ve gelişimi için tüm alanlarda rekabet ortamı zemininin oluşturulması zorunludur. Bu aynı zamanda yerel yönetimlerin ve özel sektörün planlama, altyapı ve konut temini ile mali konularda

gelişimlerini de sağlamaktadır (Alüftekin, 2007: 29). Günümüzde kentler arası rekabetin ortaya çıkmasıyla beraber yerel ekonomik kalkınma giderek önemi artan bir kalkınma politikası olmuştur. Bu kalkınma sürecinde rol oynayan yerel ekonomik kalkınmanın aktörlerini sıraladığımızda, valilikler, belediyeler, sivil toplum kuruluşları, iş dünyası, üniversiteler ve medya başta gelmektedir. Bunlara ek olarak son yıllarda teknolojinin gelişmesi, kurumlar arası iletişimin artması ve bilginin artan önemiyle beraber inovasyon sistemi kavramı ortaya çıkmıştır (Tutar ve diğ., 2013: 627). Küreselleşme süreci ile bölgesel entegrasyon süreçleri ekonomik sınırları yıkmakta ve ulus ekonomilerini kitlesel ve yerel bağlamda yeniden düzenlemeye başlamıştır. Halihazırda uygulanan politikalar, kamu liderliğinde ulusal kalkınma kavramını ve politikalarını yavaşlatırken, buna karşın yerel düzeyde ekonomileri ve yerel kalkınma gayretlerini öne çıkarmaya başlamıştır (Arslan ve diğ., 2007: 226).

2.3. Yerel Ekonomik Kalkınmada Uluslararası Deneyim

YEK'e Avrupa Birliği ve Dünya Bankası farklı bakış açılarıyla bakmaktadır. Avrupa Birliği (AB) yerel ve bölgesel ekonomik girişimlerin desteklenmesini ve yaygınlaştırılmasını prensip olarak görmekte ve bu girişimlere fon sağlamak, yerelde ekonomik kalkınma örgütlenmesinin kurulmuş, sağlanmış olmasını, önemli şartlardan birisi olarak nitelendirmektedir. Dünya Bankası, YEK'in amacının, toplumun sosyal ve ekonomik refah önceliklerini belirlemek ve yerel katılım ve uzlaşma oluşturmayı desteklemek olarak belirtmektedir. Bununla birlikte Uluslar arası Çalışma Örgütü (ILO) ve Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü (OECD) deneyimleri de yerel ekonomik kalkınma konusu açıklanacaktır. Ayrıca birçok ülkede YEK' de stratejik planlama yaklaşımının benimsendiği projeleri desteklemiştir (Özmen, 2007: 11).

Dünya Bankası'nın ekonomik gelişme faaliyetleri içerisinde yerel ekonomilerin de desteklenmesi amaçlı projeler yer almaktadır. Sadece uluslararası ve ulusal seviyede liderlerle çalışmamakta, aynı zamanda yerel düzeyde de iş birliği içine girilmektedir. Dünya Bankası YEK kavramını sadece kentsel alanlarda değil yarı kentsel ve kırsal alanlarda da etkin olduğunu belirtmekte ve yaşanabilir, rekabetçi, iyi idare edilen ve karlı olan çevrelerin inşa edilmesinde başarılı pratikler peşinde olan yerel yönetimleri desteklemektedir (Özmen, 2007: 24).

“ILO'nun yaklaşımı; iş/işletme desteği, istihdam kapasitesini geliştirme, sosyal finans programları, istihdam yatırımlarının desteklenmesi, sosyal diyalog tekniklerinin geliştirilmesi gibi pek çok alanda farklı araç ve metotları birleştirir. ILO, bazen kalkınma programlarını zor şartlar altında gerçekleştirse de, oldukça kapsamlı alansal kalkınma stratejilerinin belirlenmesi yeni kalkınma yollarının açılmasında belirleyici olmaktadır.”

Bu başlık altında araştırma süreci ve bulguları incelenmiştir. Araştırma sonucu elde edilen veriler SPSS V.16.0 programında analiz edilmiş ve sonuçlar ihtiyaca göre görselleştirilmiştir.

Tablo1'de bazı yerel kalkınma inisiyatiflerini farklı ülke ya da bölgelerde gerçekleştirilmiş projeleri baz alarak özet haline getirilmiştir. Bu durum bize yerel kalkınma inisiyatiflerinin her birinin, belirli bir ülke veya bölgenin rekabet potansiyelini, gücünü iyileştirmeyi ve sürdürülebilirlik seviyesini artırmayı amaçlamaktadır. Bununla beraber bölgelerin zayıf ve güçlü yönlerini değerlendirebilmek, uygun kalkınma planları oluşturup uygulayabilmek için ve temel kalkınma hedeflerine ulaşabilmek için bazı sektörler üzerinde yoğunlaşmak gerekir. Yerel ekonomik kalkınma konusunda gerçekleştirilmiş uygulamalara daha detaylı bakmak için gelişmemiş ülkelerin kendi kalkınmalarının temelini oluşturan yerel kalkınma stratejilerini ve politikalarını dikkate alan uluslararası kurumların uygulamaları kadar, gelişmiş olan ülkelerin deneyimlerini de dikkate almak önem arz eder (Çetin, 2007: 159).

Tablo 1: Yerel Ekonomik Kalkınma İnisyatifleri

Yerel Ekonomik Kalkınma İnisyatifleri	Şehir/Bölgeler	Referanslar
Yerel iş / işletmelerin büyümesini destekleyen kapsamlı bir LEDA görüşü	Bosna-Hersek (Cebeda), Fransa (Lille)	Dünya Bankası (2001)
Alan belirleme ve hedefleme stratejileri	Yunanistan (Thessalonica)	Dünya Bankası (2001)
Şehir politikaları ve yapılanma stratejileri	Kuzey İrlanda (Belfast ve Londonderry)	Ellis ve Mc Kay (2000)
Yerel ekonomik gelişmeyi destekleyecek şehir düzenleme uygulamaları	İngiltere (Birmingham)	Hubbard (1995)
Yeni iş imkânları sağlama ve yerel ortaklıklar	İngiltere (Sheffield)	Strange (1997)
Yerel istihdam, yerel altyapı ve yeni işbirliği girişimleri	İsveç (Jamtland)	Lorendahl (1996)
Yerel girişim firmaları aracılığıyla iş ve eğitim programlarının düzenlenmesi	İngiltere (Scotland)	Mc Quaid (1997)
Alan pazarlaması, şehir merkezi yönetimi ve şehir yapılandırılması	İngiltere bölgeleri	Page ve Hardyman (1996)
Avrupa şehirlerinde enformasyon ve iletişim teknolojisi politikaları	Hague, Eindhoven, Helsinki ve Manchester	Van den Berg ve Van Winden (2002)
Yerel ekonomik kalkınmanın kültürel politikaları	ABD Kentucky (Lexington)	Mc Cann (2002)
Alansal düzeyde şehrin belirli kesimlerinin yeniden yapılandırılması	Güney Afrika (Johannesburg)	Bremner (2000)
Başka yerlerden uzman personelin çekilmesi	Almanya (Weser-Ems bölgesi)	Roth ve Zanker (2001)
Taşıma yatırımları, şehrin yeniden yapılandırılması	İngiltere (Sheffield)	Dabinett vd., (1999)
Yerel iş büyümesi ve ağır altyapı yatırımlarının desteklenmesi	Güney Afrika (Johannesburg)	Dünya Bankası (2001)

Kaynak: Çetin: 2007, 159.

2.4. Yerel Ekonomik Kalkınmanın Prensipleri

Bölgesel eşitsizlikleri gidermek, dengeli ve sürdürülebilir büyümeyi sağlamak için birçok politika ve araçlar geliştirilmiştir. Bölgelerin yerel düzeyde kendi kaynakları ile bilgi ve deneyimlerini kullanarak kalkınmak için yapacakları belli başlı ilkeler yer almaktadır. Bu ilkeleri sıralamak gerekirse;

- Kalkınmanın insan odaklı olması gerekmektedir.
- Yalnızca ekonomik büyümeyi hedefleyen, büyümenin birey ile topluma ne şekilde yansıdığını belirten rolleri olmalıdır.
- Kalkınma süreci kapsamında düşük pay alan kesimleri gözetken, pozitif anlamda ayrımcılık gösteren politikalar uygulanmalıdır.
- Yerel kalkınma her anlamda ve her zaman eşitleyici ve kapsayıcı olmalıdır.
- Yerel Kalkınma, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel etkileri olan bir süreç olduğundan dolayı bu etkenler arasında sürekli bir tamamlayıcılık etkisi olması gerekmektedir.
- Yerel yönetim kurumları, kendi bölgelerinin ekonomik kalkınmasını sağlamalıdır.
- Yöreyi, bölge ve yakın çevresiyle sosyal ve ekonomik açıdan bir bütün durumuna getirmelidir.

- Kalkınma için üretimi desteklemek, gelişimini teşvik edecek olan yeterli altyapının oluşturularak ekonomik büyüme ve kalkınma sağlanmalıdır.
- Yerel ekonominin kalkınması için kamu – özel sektör işbirliği yapılmalıdır.

Bu ilkeler kapsamında yerel kaynakların kullanım alanı artırılarak bölgesel gelişimin sağlanması amaçlanmaktadır (Küçük, 2010: 20). Bu şekilde bir yol izleyerek eşit, adaletli ve toplumun tamamını kapsayıcı bir ekonomik kalkınma sağlamak mümkün olacaktır.

3. Küreselleşme Sürecinde Yerel Ekonomik Kalkınma ve Gaziantep Ekonomisi

3.1. Gaziantep Ekonomisinin Genel Görünümü

Gaziantep, doğuda Şanlıurfa, batıda Osmaniye ile Hatay, kuzeyde Kahramanmaraş, güneyde Suriye, kuzeydoğusunda Adıyaman ve güneybatısında Kilis ile komşu olan stratejik öneme haiz bir şehirdir. Güneydoğu Anadolu Bölgesinin en büyük, Türkiye'nin ise 6. büyük kenti olan Gaziantep, nüfusu, ekonomik potansiyeli ve büyükşehir statüsü ile bir metropol şehir statüsüne sahip konumdadır. Gaziantep ilinin yüzölçümü 6 845 km²'dir. Gaziantep'in denize olan uzaklığı 140 km, rakım olarak ise 855 m'dir. Gaziantep, Akdeniz ile Güneydoğu Anadolu Bölgesinin kesiştiği konumda olan ve Suriye ile sınırı bulunan Gaziantep 38°-38° doğu boylamları ile 36°-37° kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. Gaziantep nüfus büyüklüğü, ekonomik yapısı, turizm potansiyeli ve büyükşehir statüsü ile metropol şehir olarak adlandırılmaktadır. Gaziantep, Güneydoğu'yu batıya, Akdeniz ve Ortadoğu ülkelerine bağlayan kara ve demir yollarının kesişim ve merkez noktası olması, uluslararası taşımacılık niteliğine sahip Gaziantep Havaalanı ile mal, hizmet ve ziyaretçi geliş-gidişini yoğunlaştırmaktadır. İlde özellikle tekstil ve gıda sanayileri gelişmiştir. Gaziantep coğrafi açıdan GAP'ın giriş kapısı olarak bilinmekte ve sanayisi, ticaret hacmi ile GAP bölgesinin ekonomik kalkınmasında çok önemli bir konuma sahiptir. Gaziantep, ekonomik yönden komşusu ve bölgedeki 18 şehri etkilemektedir. Tekstil sektörü öncelikli olmak üzere, gıda, kimya-plastik, metal-makine, otomotiv yan sanayi, inşaat yan sanayi, orman-ağaç ve kağıt, elektronik ve deri-işlenmiş deri sektörleriyle Gaziantep rekabete dayalı küresel ekonomiye entegrasyon sürecine girmiş bulunmaktadır. Bu özellikleri Gaziantep ülkemizin Ortadoğu ülkelerinin pazarına direkt olarak açılan ihracat üssü konumuna sahiptir. Gaziantep önemli karayollarının güzergahında olması sebebiyle geniş yelpazeye sahip bir pazara hitap etmektedir (Öztürk, 2011: 51).

Gaziantep genel manada tekstil sektörünün liderliğinde büyüme gösteren bir Anadolu şehri özelliğine sahiptir. Tekstil sektörü için pamuk hammaddesine dayalı bir iplik ve dokuma "bölgesi" konumundadır. Bu özellikleri ile gerek sanayi ve ticaret bakımından, gerekse diğer açılardan içinde bulunduğu bölgenin önderi konumundadır. Şehir merkezinde tarımsal imkânlar komşu illere oranla daha düşük olmasına rağmen, bu komşu illerin ürettiği ara malı niteliğindeki malların, nihai ürün haline getirildiği merkez konumundadır. Bu açıdan değerlendirdiğimizde Gaziantep komşu illere, bölgesindeki ve gelişmekte olan illere model örnek şehir olarak gösterilmektedir (Örnek ve Yıldırım, 2012: 6). Yine Gaziantep imalat sanayisi, büyüklüğü, istihdam oranı, ihracat seviyesi, donanımlı işgücü yapısı ve tecrübesi ile bölgenin en dinamik sanayi gücüne sahiptir. Gaziantep sanayi bakımından çeşitli sektörlerde ülkemiz genelinde en önemli üretim merkezi olma özelliğini sürdürmektedir. Küreselleşme sürecinde Gaziantep özellikle tekstil sanayi, gıda sanayi, metal ve makine sanayi sektörlerinde inovatif yaklaşımlarla sürdürülebilir kalkınmayı sağlamıştır.

Tablo 2'de Gaziantep'in yıllara göre dış ticaret göstergeleri verilmiştir. Bu tabloda 2009 yılında Gaziantep'te 3.620.097.544 dolar ihracat, 2.126.150.000 dolar ithalat gerçekleştirdiği, 1.133.947 dolar dış ticareti fazla vermiş, toplam dış ticaret hacmi ise 5.386.247.544 dolar seviyelerinde seyretmiştir. Ancak 2014 yılında Gaziantep'te 6.654.489 dolar ihracat, 5.807.544.066 dolar ithalat gerçekleştirdiği, 846.944.034 dolar dış ticareti fazla vermiş, toplam dış ticaret hacmi ise 12.462.033 dolar seviyelerine yükselmiştir. Tabloda görüldüğü üzere Gaziantep geçtiğimiz son beş yıl içerisinde dış ticaret hacmini iki katına çıkarmış, yine ihracat ve ithalat da aynı oranda yükselmiştir.

Tablo 2: Gaziantep'in Yıllara Göre Dış Ticaret Göstergeleri 2015 (DOLAR\$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	DIŞ TİCARET DENGESİ	TOPLAM HACİM
2009	3.260.097.544	2.126.150.000	1.133.947	5.386.247.544
2010	3.887.663.321	3.430.052.000	457.611	7.317.715.321
2011	4.928.967.610	4.782.396.000	206.345	9.711.363.610
2012	5.879.414.120	5.053.852.029	825.562	10.933.266.149
2013	6.472.870.320	6.658.019.398	-185.149.078	13.130.889.718
2014	6.654.489.050	5.807.544.066	846.944.034	12.462.033

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Verileri İle Hazırlanmıştır.

Ayrıca Gaziantep, 2014 yılında 6.654.489 dolar ile Güneydoğu'nun en büyük Türkiye'nin ise 6. büyük ihracatçısı konumunda, yine 5.807.544 dolar ithalat ile Güneydoğu'nun en büyük Türkiye'nin ise 6. büyük ithalat gerçekleştiren şehri konumundadır. Gaziantep'in bu seviyeye gelmesinde küreselleşme sürecinde başarılı bir strateji ile markalaşma ve yenilikçi bir anlayışla yerel kalkınmayı gerçekleştirmiş olması önemli yer tutmaktadır.

3.3. Küreselleşme Sürecinde Gaziantep'te Yerel Ekonomik Kalkınma

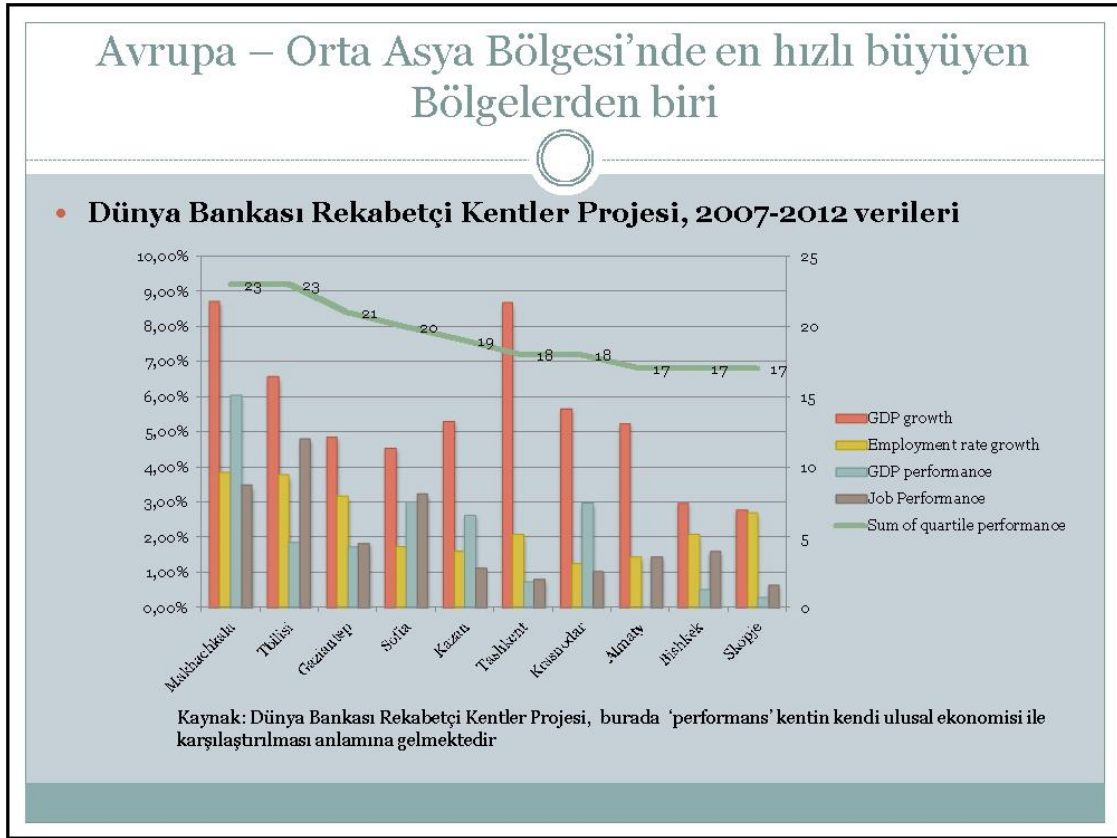
Küreselleşme süreci ile birlikte az gelişmiş ve gelişim aşamasında olan dünya kentlerine örnek model olarak gösterilen Gaziantep, ülkemizin kalkınma ve büyüme sürecinde ekonomik ve sosyal gelişme etmenlerini içerisinde bulunduran doğu ve batı arasında ekonomik bütünleşmeyi sağlayan ve aynı zamanda sosyo-kültürel köprü görevi gören son derece önemli bir şehirdir. Gaziantep tarihsel süreç içerisinde Çin'den başlayıp Avrupa'ya kadar uzanan, tüccarların, bilgelerin, fikirlerin, dinlerin ve kültürlerin izlerini taşıyan yolu olan dünyaca ünlü 2000 yıllık İpek Yolu'nun üzerinde kurulmuştur. Tarihi İpekyolu üzerinde yer almış olması sayesinde İpek Yolu'nun Anadolu'ya açılan kapısı olması ve üretkenlik ve ticaretin gelişmesinin temellerini oluşturmaktadır. Coğrafi açıdan baktığımızda GAP projesinin giriş kapısı, sanayisi ve ticari hacmi ile ekonomik büyüklük ile bölgede etkisini hissettirmektedir. Gaziantep gerçekleştirdiği üretim ve ihracat hacmi ile ülkemiz ekonomisine şekil veren ağırlığı olan illerin başında gelmektedir (GTO, 2015: <http://www.gto.org.tr/Ekonomi-icerik-19.html>, (13.07.2015)).

Bu doğrultuda Gaziantep ekonomisinin baskın ve belirgin özelliklerini aşağıdaki şekilde sıralamak doğru olacaktır.

Gaziantep ekonomisinin baskın özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz;

- Girişimci bir ruha sahip bir kültürün varlığı.
- Her alan mevcut üretkenliğin olması.
- Hızlı, yaygın ve yüksek ticari kabiliyetin varlığı.
- Üretim gerçekleştirenlerin doğduğu şehre topraklara bağlı kalması.

Bu özellikler Gaziantep ilini yerel paydaşların da çaba ve gayretleri ile kamusal yatırımları beklemeden daha çabuk davranarak ili bir sanayi ve ihracat kenti olmasını sağlamıştır. Bu sayede Gaziantep küreselleşme sürecinin gerektirdiği nitelikleri ve argümanları bünyesinde barındırmakta ve yerelde önemli bir kalkınma sağlamış bulunmaktadır.

Şekil 2: Dünya Bankası Rekabetçi Şehirler Verileri

Kaynak: <http://www.gto.org.tr/Ekonomi-icerik-19.html> (13.07.2015)

Şekil 2'de Dünya Bankası analistleri tarafından tüm dünyada gerçekleştirilen Rekabetçi Şehirler Bilgi Tabanı (CCKB) Projesi kapsamında tespit edilen dünyanın en rekabetçi 7 şehrinin bilgileri verilmiştir. Bunlardan biri olarak seçilen Gaziantep, gelir düzeyi, istihdam yapısı çalışma performansı ile ekonomik açıdan başarılı bir şehir olarak göze çarpmaktadır. Gaziantep'in yakaladığı bu başarı Dünya Bankası tarafından da gözden kaçmamış dünya genelinde bulunan yaklaşık 3000 şehir arasında Gaziantep küresel rekabetçi kentler arasında yer alarak ne kadar önemli bir konuma sahip olduğunu tescillemiş bulunmaktadır. Gaziantep dünyanın en rekabetçi 7 şehirden biri, son 20 yılda Gaziantep Türkiye'nin hep iki katı büyüyen, dünyada dikkatleri üzerine çeken bir şehir konumundadır. Gaziantep'te ekonomik karar birimleri yeni teknolojileri yakından takip etmekte ve inovatif yaklaşımlar sergilemektedir. Ar-ge ve verimlilik çalışmaları şehrin tamamında etkisini göstermektedir. Sanayi sektöründe, üretim yapısında, kalite anlayışında, eğitimde ve şehir kimliğinin oluşturulması noktasında yenilikçi bir politika takip edilmektedir. Gaziantep teknolojiye yönelik, katma değerli, kalite odaklı üretimler gerçekleştirmektedir.

Gaziantep nüfusu, ekonomik değişim-dönüşümü, ekonomik büyümesi ve sürdürülebilir kalkınması birbiri ile aynı doğrultuda eşit bir şekilde gelişim gösteren şehirler arasında dünyaya örnek gösterilmektedir. Gaziantep bu noktada yerel düzeyde endüstriyel büyüme noktasında şehir ekonomisinde inovatif yaklaşımlarla büyük oranda ihracata dayalı endüstriyel gelişmeyi sağlamış bulunmaktadır. Gaziantep'in bu başarısı uluslararası kamuoyu tarafından da hak ettiği desteği ve övgüyü almış bulunmaktadır diyebiliriz.

Tablo3: Gaziantep İlinde En Fazla İhracat Yapılan 10 Ülke (1000 \$)

GAZİANTEP İHRACATINDA İLK 10 ÜLKE							
SIRA		ÜLKELER VE YILLAR				GAZİANTEP'İN İHRACATINDAKİ PAYI %	
2013	2014	ÜLKE	2013	2014	DEĞİŞİM %	2013	2014
1	1	İRAK	2.330.466	2.200.024	-5,6	36	33,1
4	2	SURİYE	279.774	370.946	32,6	4,3	5,6
2	3	SUUDİ ARABİSTAN	303.279	349.272	15,2	4,7	5,3
5	4	BİRLEŞİK DEVLETLER	230.873	269.184	16,6	3,6	4,1
3	5	LİBYA	281.220	191.586	-31,9	4,3	2,9
6	6	BİRLEŞİK KRALLIK	149.575	184.279	23,2	2,3	2,8
12	7	İRAN	105.405	173.075	64,2	1,6	2,6
7	8	ALMANYA	143.734	167.574	16,6	2,2	2,5
8	9	İTALYA	136.515	164.271	20,3	2,1	2,5
10	10	BELÇİKA	118.460	137.563	16,1	1,8	2,1
		İLK 10 TOPLAM	4.079.301	4.207.774	3,1	63	63,4
		GAZİANTEP TOPLAM	6.476.656	6.641.306	2,5		

Kaynak: <http://www.gto.org.tr/Dis-Ticaret-serbest-11.html> (24.07.2015)

Tablo 3'te Gaziantep ihracatında ilk on ülke bilgileri ve yıllara göre yüzde değişimleri verilmiştir. Bu tabloya göre Gaziantep ilinin 2013 ve 2014 yıllarında en fazla ihracat yaptığı ülke Irak olmuştur. 2013 yılında Gaziantep'ten Irak'a 2.330.466 dolar ihracat yapılmış, bu rakam Gaziantep'in toplam ihracatının %36'sına tekabül etmektedir ve 2014 yılında ise 2.200.024 dolar ihracat yapılmış bu rakamda Gaziantep ihracatının %33,1'ine denk gelmektedir. Gaziantep 2014 yılı itibarıyla Ortadoğu, Avrupa ve Birleşik Devletlere en fazla ihracatını gerçekleştirmiştir. Bu durum Gaziantep ihracatının geniş bir yelpazeye ve işlem hacmine sahip olduğunu göstermektedir.

Gaziantep imalat sanayisi büyüklüğü, kapasite oranı, istihdam oranı, ihracat seviyesi, donanımlı eleman sayısı, tecrübesi ve girişimci ruha sahip yapısı ile bölgenin en etkin ve hızlı sanayi gücüne sahiptir. Gaziantep ekonomisi üretim miktarı ile çeşitli sektörlerde ülkemizin en önemli üretim merkezi olma özelliğine sahiptir. Küreselleşme sürecinde Gaziantep özellikle tekstil, gıda ve metal ve makine sanayi sektörlerinde inovatif yaklaşımlarla sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirmiştir. Özellikle son yıllarda ülkemizin yakaladığı kalkınma ivmesinde Gaziantep coğrafi ve stratejik avantajları ile birlikte hem bölgesinde hem de ulusal düzeyde yerel ekonomik kalkınmada başarılı bir yere gelmiştir.

Gaziantep Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Endeksine (SEGE) göre 3. Kademe Gelişmiş iller arasında yer almaktadır. Gaziantep ülke genelinde ise 30. sırada yer almaktadır. Ülke toplam ihracatının %4,27'si Gaziantep'ten gerçekleştirilmekte, Gaziantep kişi başına düşen ihracat itibarıyla 81 il içerisinde 6. sırada yer almaktadır. Küreselleşme sürecinde Gaziantep başta tekstil, gıda ve metal ve makine sanayi sektörleri olmak üzere diğer sektörlerde de inovatif yaklaşımlarla sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirmiştir. Özellikle son yıllarda ülkemizin yakaladığı kalkınma ivmesinde Gaziantep coğrafi ve stratejik avantajları ile birlikte hem bölgesinde hem de ulusal düzeyde yerel

ekonomik kalkınmada başarılı bir yere gelmiştir (İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (2011), 2011: 85).

Tablo 4: Gaziantep'in Türkiye Ekonomisindeki Yeri

Türkiye Ekonomisinde Gaziantep'in Yeri	
İhracat Yapan Firma Sayısı	1.270
İhracat Yapılan Ülke Sayısı	172
Türkiye Toplam İhracatındaki Payı (2014-9)	4,3
En Fazla İhracat Yapan 10 İl Sıralamasındaki Yeri (2014-9)	6
İlk 1.000 İhracatçı Firma Arasındaki Firma Sayısı (2013)	67
ISO Birinci 500 Büyük Firma Sıralamasındaki Firma Sayısı (2013)	24
ISO İkinci 500 Büyük Firma Sıralamasındaki Firma Sayısı (2013)	33
OSB'lerde İstihdam	90.000
OSB'lerde Faaliyet Gösteren Firma Sayısı	760

Kaynak: İkanomi Finans ve Ekonomi Raporu, 2014:6.

Tablo 4'e göre Gaziantep'in seçilmiş göstergeler ülke ekonomisindeki yeri ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Burada dış ticaret ve istihdam ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Gaziantep imalat sanayisi büyüklüğü, kapasite oranı, istihdam oranı, ihracat seviyesi, donanımlı eleman sayısı, tecrübesi ve girişimci ruha sahip yapısı ile bölgenin en etkin ve hızlı sanayi gücüne sahiptir. Gaziantep ekonomisi üretim miktarı ile çeşitli sektörlerde ülkemizin en önemli üretim merkezi olma özelliğine sahiptir. Kürselleşme sürecinde Gaziantep özellikle tekstil, gıda ve metal ve makine sanayi sektörlerinde inovatif yaklaşımlarla sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirmiştir. Özellikle son yıllarda ülkemizin yakaladığı kalkınma ivmesinde Gaziantep coğrafi ve stratejik avantajları ile birlikte hem bölgesinde hem de ulusal düzeyde yerel ekonomik kalkınmada başarılı bir yere gelmiştir.

Bununla birlikte Gaziantep'in küreselleşme sürecinde bazı dezavantajlı yanları da bulunmaktadır. Özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi genelinde yakaladığı kalkınma performansı ile bölgeden sürekli göç almaktadır. Gaziantep kent nüfusu iki milyona yaklaşırken iç karışıklardan dolayı sınır komşusu olan Suriye'den gelen mülteci akını ile nüfusu iki milyonun üzerine çıkmaktadır. Gaziantep yakalamış olduğu yerel kalkınmasını gelecek yıllara taşıyabilmesi için sınır ülkelerde yaşanan iç karışıklıkların etkisini en aza indirmek, yeni pazarlar bulmak, yeni istihdam alanları oluşturmak ve şehircilik anlamında yaşam alanları oluşturmak zorundadır. Tüm gelişmeler ışığında fotoğrafın tamamına baktığımız da Gaziantep küreselleşme sürecinde yerel kalkınmayı sağlamış ve önemli bir başarı elde etmiştir.

SONUÇ

Bu çalışma kapsamında küreselleşme sürecinin yerel ekonomik kalkınma üzerindeki etkileri ve Gaziantep ekonomisi üzerindeki yansımalarını incelendi. Gaziantep ilinin yerel ekonomik performansı, kalkınması ve gelişmişlik düzeyi küresel etkenler göz önünde tutularak ele alınmıştır. Şehrin ekonomik

kalkınma seviyesini etkileyen küreselleşme olgusunu, dinamikleri ve aynı zamanda şehrin ticaret, sanayi ve kültürel dönüşümü üzerinde kritik yapılmıştır.

Küreselleşme her anlamda bir değişim-dönüşümü kapsayan bir olgu olarak dikkatleri çekmektedir. Küreselleşme süreci ile birlikte ülke sınırları zayıflamakta, üretimin her faktörü için uluslararası dolaşımın önündeki engellerin kaldırıldığı bir olgudur. Küreselleşme üretime konu olan tüm faktörleri (mal, hizmet, sermaye, emek ve bilgi) gibi unsurların hareketliliğinin, sınırlar ötesine geçişinin artması sürecidir. Gelişen teknoloji beraberinde ülke ekonomilerinin birbiri ile bağlantılı olmasını sağlamış ve entegrasyon sürecini oluşturmuştur. Bununla birlikte bütün dünyada yerel kimliklerin, etnisitenin ve yerel siyasetlerin yükselişe geçtiği bir dönemden geçmekteyiz. Bir tarafta tüm dünyayı entegre bir pazara dönüştüren ve herkese standart bir yaşam sunan küreselleşme süreci, diğer taraftan da etnik, dinsel, dilsel ve ekonomik motiflerin öne çıktığı bir yerelleşme süreci yaşanmaktadır.

Yerel ekonomik kalkınma yaklaşımı; yerel ekonomik kaynakları ve rekabet ortamını oluşturarak bazı seçilmiş bölgelerde kamu ve özel sektör paydaşları ile birlikte ortaklık ve işbirliği projelerini desteklemek, ortak bir kalkınma stratejisinin oluşturmak ve uygulamasını sağlamak, dizayn edilmiş bir iş ortamının oluşturulması ve ekonomik aktivitelere, faaliyetlere destek olmak gibi amaçları toplum yararına güden katılımcı, şeffaf ve adil bir kalkınma sürecini ifade etmektedir. Gaziantep nüfusu, ekonomik değişim-dönüşümü, ekonomik büyümesi ve sürdürülebilir kalkınması birbiri ile aynı doğrultuda eşit bir şekilde gelişim gösteren şehirler arasında dünyaya örnek gösterilmektedir.

Gaziantep şehrinin nüfusu, 2014 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi(ADNKS) sonuçlarına itibari ile 1.889.466 kişidir. Bu sayım sonuçlarına göre Gaziantep nüfusu bir önceki yıla göre 45.028 kişi artmıştır. Gaziantep nüfusunun %50,48 yani 953.760 kişisi erkek ve nüfusun %49,52 yani 935.706 kişisi kadın nüfusundan oluşmaktadır.

Gaziantep, 2015 yılı içerisinde Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü(UNESCO) tarafından "gastronomi" kategorisinde "Yaratıcı Şehirler Ağına" katılmayı gerçekleştiren 9 dünya şehriden biri olma özelliğine kavuşmuştur. Bu sayede Gaziantep gastronomi dalında dünyada ve ülkemizde örnek şehir olma özelliği kazanmıştır.

Gaziantep ilinde TÜİK verilerine göre 2013 yılında işgücüne katılma oranı %46,8, işsizlik oranı %6,9 ve istihdam oranı ise %43,6 düzeyinde gerçekleşmiştir. Yine SGK verilerine göre Gaziantep ilinde 2014 yılında sosyal güvenlik kapsamında aktif çalışan kişi sayısı genel toplamda 382.769 kişidir. Gaziantep 2014 yılı itibarıyla 6 milyar 641 milyon 306 bin dolarlık ihracatla yüzde 2,5 büyüme sağlamıştır.

Gaziantep ilinin 2013 yılı sonu itibarıyla tarım alanı 363.059 hektar olarak hesaplanmıştır. Gaziantep ilinde aynı yıl verilerine göre ekilen tarla alanı ise 150.142 hektar büyüklüğünde, nadas alanı toplamı ise 3.450 hektar, sebze bahçeleri alanı 8.545 hektar ve son olarak meyve bahçeleri alanı ise 200.922 hektar alanı kaplayan bir büyüklüğü sahip tarımsal gücü bulunmaktadır.

Gaziantep bir önceki yıla göre ihracatta yüzde 2,5 büyüme gerçekleştirmiştir. Gaziantep ilk 10 il arasında ihracatını en fazla artıran ikinci il olmayı başarmıştır. Dünyanın yaklaşık 190 noktasına ihracat yapma başarısı gösteren Gaziantep'in gerçekleştirmiş olduğu 2014 yılı ihracatında en fazla payı 2.200.024.000 bin dolarla Irak, ikinci olarak 370.946.000 bin dolarla Suriye, üçüncü olarak ise 349.272.000 bin dolarla Suudi Arabistan en büyük dış ticaret paydaşları arasında yer almaktadır. Gaziantep'te 2014 yılında en fazla ihracatı yapılan ürün 1.605.593.000 bin dolarla halı olurken, bunu 1.455.953.000 bin dolarla hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve mamulleri takip etmektedir. Gaziantep 2015 yılının Ekim ayı sonunda genel toplamda 5.770.717.04 dolar ihracat ve yine aynı dönemde genel 4.009.199.00 dolar ithalat gerçekleştirmiş bulunmaktadır.

Gaziantep'te 2013 yılı sonu itibarıyla 10 kişiden fazla işçi çalıştıran imalat sanayi tesisi sayısı 1.384 adettir. Bu tesislerde 107.409 kişi istihdam edilmektedir. Gaziantep ilinde en fazla yatırım sırasıyla şu sektörlerde gerçekleşmiştir; Tekstil ve deride 592, gıda sektöründe 326, kimya - petrol ve plastikte 180, makine-metalde 176, orman ve kâğıt ürünlerinde ise 60 ve taş ve toprağa dayalı sanayide 50 firma yatırımcı olarak faaliyet göstermektedir. Gaziantep ilinde 5 adet Organize Sanayi Bölgesi bulunmaktadır, genel toplamda ise 855 fabrikada 120.000 kişiye istihdam sağlanmaktadır. Yine Gaziantep ilinde 2014 yılı sonu itibarıyla toplam 4231 tane küçük sanayi sitesi(KSS) olan işyeri sayısı bulunmaktadır. Bunlardan 3134 tanesi dolu olarak çalışma yapılmakta, 1097 tanesi ise boş vaziyette bulunmaktadır. Gaziantep'te KSS doluluk oranı ise %74 olarak kullanılmaktadır.

Gaziantep ilinin ekonomik faaliyetlerinin çeşitlilik göstermesi şehrin ekonomisine dinamizm ve yenilikçi bir özellik kazandırmaktadır. Şehir ekonomisinin inovatif olması, günümüzde ekonomik gelişmenin en önemli unsuru olarak görülmektedir. Gaziantep 2014 yılında 94 adet patent başvurusu, 335 adet endüstriyel tasarım başvurusu, 2954 adet ticari marka başvurusu gerçekleştirmiştir.

Gaziantep ilinde üretimin her aşamasında gerçekleştirilen inovasyon imalatta, pazarlamada, lojistikte, satışta ve müşteri memnuniyeti noktasında şehir ekonomisine pozitif katkı sağlamaktadır. Gaziantep Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Endeksine (SEGE) göre 3. Kademe Gelişmiş iller arasında yer almaktadır. Gaziantep ülke genelinde ise 30. sırada yer almaktadır. Ülke toplam ihracatının %4,27'si Gaziantep'ten gerçekleştirilmekte, Gaziantep kişi başına düşen ihracat itibarıyla 81 il içerisinde 6. sırada yer almaktadır. Diğer rekabetçilik göstergeleri itibarıyla da ilin ülke ekonomisinde önemli bir yeri bulunmaktadır. Gaziantep ekonomisi üretim miktarı ile çeşitli sektörlerde ülkemizin en önemli üretim merkezi olma özelliğine sahiptir. Kürselleşme sürecinde Gaziantep başta tekstil, gıda ve metal ve makine sanayi sektörleri olmak üzere diğer sektörlerde de inovatif yaklaşımlarla sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirmiştir. Özellikle son yıllarda ülkemizin yakaladığı kalkınma ivmesinde Gaziantep coğrafi ve stratejik avantajları ile birlikte hem bölgesinde hem de ulusal düzeyde yerel ekonomik kalkınmada başarılı bir yere gelmiştir. "Dünya Bankası Rekabetçi Şehirler Bilgi Tabanı (CCKB) Projesi" kapsamında dünyanın en iyi rekabet gücüne sahip 7 şehirden birisi olan Gaziantep sürdürülebilir kalkınma hususunda dünyaya örnek gösterilmektedir.

Gaziantep, küreselleşme sürecinde yerel ekonomik kalkınmayı sağlamak amacıyla yerel paydaşlar ve merkezi hükümet ile işbirliği ve uyum çerçevesinde çalışma ve politika geliştirmiştir. Bu doğrultuda gelir eşitsizliğinin gidermeye çalışmış, işsizlik sorununun minimum seviyeye çekilmesi ve yeni istihdam sahaları oluşturmaya çalışmış, küresel rekabet edilebilirliğin gelişmesine fırsat sağlamış, sektörler arası uyum sağlamış, ar-ge ve küresel inovasyon yatırımlarının yeterli düzeylere çıkarılması için şehrin tamamında sorumluluk bilinci ile çalışmalar yapılmıştır. Gaziantep, verimlilik çalışmaları, teknolojiye yönelik katma değerli, kalite odaklı üretim kapasitesi sayesinde son 20 yılda Türkiye'nin hep iki katı büyüme göstermiştir.

Tüm bu veriler ışığında Güneydoğu Anadolu Bölgesinin en gelişmiş ili olan Gaziantep'te yerel ekonomik kalkınmanın sürdürülebilmesi için sektörel kümelenmelerin, üniversite-sanayi-toplum ekseninde işbirliklerinin sayısının artırılması, kamu ve özel sektör yatırımlarının bölgeye çekilmesi, sürdürülebilir yatırım iklimi sağlanmalı, turizm ve sanayi alanında cazibe merkezleri kurulmalı, inovatif üretim içselleştirilmeli, kapasite artırıcı ve yeni istihdam alanları oluşturulması gerekmektedir. Bu doğrultuda şehrin kalkınmasına destek olan tüm yerel paydaşlar ile birlikte yerel dinamikler harekete geçirilerek sanayi ve hizmet sektörleri başta olmak üzere tüm alanlarda bilgi temelli ve yenilikçi politikalar belirlenmelidir. Küresel gelişmeler ışığında şehrin kültür, sanayi ve ticaret kimlikleri çıkarılmalı ve bu doğrultuda şehrin dokusuna en uygun politika tercih edilmelidir. Yerelde uluslar arası ekonomik aktiviteler artırılmalı, yerel paydaşların güçlendirilmesi özellikle yerinde yönetimin güçlendirilmesi gerekmektedir. Belediyeler ve ilgili kamu kurumlarının büyük sanayi ve ticaret yatırımlarını bölgeye çekmek için elverişli ortamı sağlaması ve bürokratik işlemleri en aza indirmesi gerekmektedir.

Gaziantep ülkemizin Suriye sınır bölgesine yakın bir konumda yer almaktadır. Bu durum şehir için hem olumlu hem de olumsuz sonuçları beraberinde getirmektedir. Gaziantep'in Ortadoğu ülkelerine yakın olması, bu ülkeler ile dış ticaretini arttırmış ve özellikle şehir ekonomisine çok önemli katkıları olmuştur. Ancak 2011 yılı itibarıyla Ortadoğu ülkelerinde yaşanan Arap Baharı isyanları hızla tüm coğrafyayı ve bölgeyi etkilemiştir. Bu durum Gaziantep'in önemli ticaret ortakları arasında yer alan Ortadoğu ülkeleri ile ilgili ekonomik faaliyetlerini çok olumsuz yönde etkilemiştir. Gaziantep'in dış ticaretinde en önemli paydaşları olan Ortadoğu ülkelerinin yaşamış olduğu iç isyanlar, şiddet ve kaotik gelişmeler Gaziantep şehir ekonomisinin gelecek yıllar açısından tehdit edebilir ve dezavantajı bir konuma sürükleyebilir. Gaziantep'in yakalamış olduğu yerel kalkınma başarısını gelecek yıllarda da sürdürebilmesi için sınır ülkelerde yaşanan iç karışıklıkların etkisini minimize etmek amacıyla yeni ve güvenli pazarlar bulması büyük gereklilik arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Alüftekin, Nilay (2007), *Yerel Düzeyde ekonomik Kalkınmada Tarımsal Ürün İşleyen Kobilerin Rolü: Karaman İli Araştırması*, Doktora tezi, Ankara.s.29.
- Arslan, İbrahim vd. (2007), Küreselleşmenin Yerel Ekonomiler Üzerindeki Etkileri. *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F Dergisi Yerel Ekonomiler Özel Sayısı* ss.222-229.
- Aytekin, Solmaz (2013), *Yerel Ekonomik Kalkınmada Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: Kayseri Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde Ss.120.
- Başkurt, Mustafa vd. (2014), Yerel Yönetimler ve Yerel Kalkınma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi* Cilt: 3 Sayı: 2.
- Çetin, Murat (2006), Yerel Kalkınma Ajansları. *Ege Academic Review*, Vol. 6, Issue, 2.ss.127.
- Çetin, Murat (2007), Yerel Ekonomik Kalkınma Yaklaşımı ve Uluslararası Organizasyonlar. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi Yıl:2007 Cilt:14 Sayı:1*.
- Darıcı, Bülent (2007), Yerel Kalkınmada Küresel Yaklaşımlar ve Türkiye'nin Konumu. *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F Dergisi Yerel Ekonomiler Özel Sayısı* ss.215-221.
- Davutoğlu, Ahmet (2004), *Küresel Bunalım*. Küre Yayınları- Aktüel Siyaset Dizisi ISBN: 9789756614075 İstanbul ss.276.
- Demircan, Esra ve Ener Meliha (2006), Küreselleşme Sürecinde Yeni Devlet Anlayışı ve Türkiye. *Yönetim Bilimleri Dergisi* (4: 2) ss.198-218.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) (1995), *Dünyada Küreselleşme ve Bölgesel Bütünleşmeler*. Ankara: DPT Yayınları 2375, ÖİK: 440.
- Erdal, Süleyman (2012), *Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti Uygulamaları Açısından İsveç Modelinin Değerlendirilmesi*, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir ss.280.
- Ertürk, Hasan ve Tosun Elif KARAKURT (2009), *Küreselleşme Sürecinde Kentlerde Mekânsal, Sosyal ve Kültürel Değişim: Bursa Örneği*. U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl: 10, Sayı: 16, 2009/1 ss.37-53.
- Gaziantep Ticaret Odası(GTO), (2015), <http://www.gto.org.tr/Ekonomi-icerik-19.html> (13.07.2015)
- Gaziantep Ticaret Odası(GTO), (2015), <http://www.gto.org.tr/Dis-Ticaret-serbest-11.html>(24.07.2015)
- Işık, Nihat ve Kılınç Efe Can (2011), Bölgesel Kalkınmada Ar-Ge ve İnovasyonun Önemi: Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 6(2), ss. 9-54.
- İpekyolu Kalkınma Ajansı, (2014), *İkanomi*. Finans ve Ekonomi Raporu Eylül, Ekim, Kasım 2014:6.
- Kalkınma Bakanlığı, (2011), *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması*. Kalkınma Bakanlığı Yayını Ankara.
- Kalkınma Bakanlığı, (2013), *Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018*. Kalkınma Bakanlığı Yayını Ankara 2013.
- Keyman, E. Fuat (1999), *Radikal Demokrasi ve Türkiye*. Bağlam Yayınları, ISBN:9789756947197. Ankara, ss. 211.
- Küçük, Nahide (2010), *Yerel Ekonomik Kalkınmada Yeni Bir Açılım: Teknoparklar (Gaziantep Teknopark Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde ss.195.
- Olgun, Hürriyet (2006), Küreselleşme Kavramı ve İçeriğine Genel Bir Bakış. *Sosyo Ekonomi Dergisi/ 2006-1 / 060103*. ss.142-152
- Ökmen, Mustafa vd. (2003), *Globalleşme- Yerelleşme Dinamikleri ve Bir İnsan Hakkı Olarak Yerel Haklar, Yerel ve Kentsel Politikalar*, M. Aktif Çukurçayır ve Ayse Tekel (ed.), Konya, Çizgi Kitabevi, ,s. 17-63.

- Örnek, İbrahim ve Yıldırım Metin (2012), Walt Whitman Rostow'un Kalkınma Aşamaları Yaklaşımına Göre Gaziantep Ekonomisinin İncelenmesi. *Türkiye Ekonomi Kurumu Tartışma Metni*, 2012/84 ss.1-16.
- Özel, Hasan Alp (2012), Küreselleşme Sürecinde Ticari ve Finansal Açıklığın Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi: Türkiye Örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi* Cilt: 10, Sayı: 19, ss. 1-30.
- Özerkmen, Necmettin (2004), Uluslararası Eşitsizliği Derinleştiren Bir Süreç Olarak Ekonomik Küreselleşme. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi* 44,1 135-148.
- Özkan, Abdullah (2006), *Küreselleşme Sürecinin Medya ve Kültür Üzerindeki Etkileri*. Stratejik Rapor No: 15, Mayıs ss.1-32.
- Özmaldar, Bahar (2009), *Küreselleşme Olgusunun Türkiye Ekonomisine Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Müdürlüğü, İstanbul ss. 139.
- Özmen, ALTINKAYA Canan (2007), *Yerel Ekonomik Kalkınma Girişimi ve Etkileri Beypazarı Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara ss.108.
- Özsağır, Arif (2007), *Bilgi Ekonomisi*. Nobel Yayın Dağıtım 1. Baskı ISBN: 978-9944-77-192-4 Ankara, ss.156.
- Öztürk, Nesrin (2011), Gaziantep İline Göç Edenler Üzerine Bir Araştırma. Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) Uzmanlık Tezi Gaziantep ss.175.
- Sarıoğlu, Servet, (2005), *Küreselleşmenin Kentler Üzerindeki Etkileri: Dünya Kentleri ve İstanbul Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara ss.103.
- Şener, Bülent (2014), Küreselleşme Sürecinde Ulus-Devlet ve Egemenlik Olguları. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)* Yıl 7, ss. 51-77.
- Şimşek, Heybetullah (2011), *Küreselleşme Kavramı, İktisadi Boyutu ve Türkiye'ye Yansımaları*. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır ss. 165.
- Tutar, Filiz vd. (2012), Yerel Ekonomik Kalkınmada Girişimciliğin Rolü: Gaziantep Örneği. *International Conference On Eurasian Economies* ss.369-373.
- Tutar, Filiz vd. (2013), Yerel Ekonomilerin Yeni Aktörü, Bölgesel İnovasyon Stratejileri: RIS Mersin Uygulaması. *International Conference On Eurasian Economies* ss.627-634.
- Varlık, Ali Bilgin (2009), *Küreselleşme ve Küreselleşmenin Orta Doğu'ya Etkileri*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara ss. 395.
- Yalçınkaya, Timuçin (2010), *Küreselleşme Sürecinin Ekonomi Politikaları Üzerine Etkilerinin Analizi: Türkiye Örneği*, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir ss. 324.